

Newspaper : Naew Na	Date: 28 January 2016
'HEADLINE' : ประชารัฐ สะเกราชโมเดล ต้นแบบชีวมณฑล รักป่า ยังยืน	Page: 5
Section : ความเห็น	Column Inch : 120
Circulation : 100,000	PR Value : 270,000

“นักบุญแห่งป่า นักง่าแห่งพงไพร”...

คือ คำจำกัดความของ “ต้นไม้” ที่ขึ้นต้นตระหนักรู้ใน “ผืนป่าสะแกราช” อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา... ในภาพ “นักบุญ” คือ ลำต้นให้ร่มเงาแผ่กิ่งก้านสาขา และยังผลิตลูกไทรเป็นอาหารของสัตว์ป่านานาชนิดให้ได้กินเพื่อเติบโตนำไปสู่การขยายพันธุ์...ในภาพ

“นักง่า” คือ ไทรสามารถเติบโตจากข้างบนลงสู่พื้น และหาอาหารจากเศษดิน ผืน ที่อยู่บนยอดไม้สูง ไทรสามารถแทงรากใหญ่ๆ เพียงรากเดียว หรือหลายรากลงสู่พื้นดิน จากนั้นจะส่งน้ำและอาหารขึ้นไปยังต้นที่อยู่ข้างบน

“ต้นไม้” จึงได้เปรียบต้นไม้อื่นๆ อยู่มาก เพราะมันเริ่มต้นจากข้างบนและเลี้ยงตัวเองด้วยรากเพียงหนึ่งราก แตกแผ่กิ่งก้านได้อย่างรวดเร็ว ที่สำคัญ “ใบ” ของมันสามารถรับทิศทางเข้าหาแสงได้ ในไม่ช้า “พุ่มไทร” ก็เติบโตแย่งน้ำและแสงแดดได้อย่างเต็มที่ พร้อมๆ กับการมาถึง “วาระสุดท้าย” ของต้นไม้อื่นๆ ที่ถูกไทรฆ่าอย่าง “เลือดเย็น”

นี่คือ “วัฏจักรธรรมชาติ” ที่กลายเป็นตัวชี้วัดความสมบูรณ์ของผืนป่า “สะแกราช” จนองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ “ยูเนสโก” ประกาศให้ผืนป่าสะแกราชเป็นพื้นที่สงวน “ชีวมณฑล” 1 ใน 7 แห่งของเอเชีย และเป็นแห่งแรกของประเทศไทยเมื่อปี 2519

ผืนป่าสะแกราชมีพื้นที่กว่า 1 ล้านไร่ ครอบคลุมอุทยานแห่งชาติทับลาน และป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาภูหลวง ในจำนวนนี้ดูแลโดย “สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช” สังกัดสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ราว 50,000 ไร่ ซึ่งได้อนุรักษ์โดยใช้กลยุทธ์ดูแลผืนป่าด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมกับการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และการทำงานกับชุมชนอย่างเข้มข้น ทำให้ผืนป่าสะแกราชในความดูแลของกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ มีความสมบูรณ์และยั่งยืนมาถึง 48 ปี นับตั้งแต่ก่อตั้งสถานีวิจัยฯ

“ดร.ทักษิณ อาชาคม” ผู้อำนวยการสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช เล่าว่า แรกตั้งสถานีวิจัยฯ ในพื้นที่นี้ยังมีชาวบ้านอาศัยอยู่จำนวนมาก และยังคงพื้นที่เพื่อทำการเกษตร หาดของป่า ลำสัตว์ ต่อมาในปี 2524-2525 ได้มีการจัดทำกระบวนการ “ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับป่า” โดยจัดสรรที่ดินทดแทนให้เป็นที่อยู่อาศัยครอบครัวละ 2 งาน และที่ทำกินครอบครัวละ 20 ไร่ เนื่องจากเชื่อว่าป่ายังคงสภาพสมบูรณ์ได้โดยไม่ต้องมีภาวะที่ถูกครอบงำ ส่วนพื้นที่ที่เคยทำการเกษตรมีการปลูกป่าทดแทน บางส่วนที่ไม่ได้ปลูกป่าทดแทนและกลายเป็น “ทุ่งหญ้า” ป่าก็มีการฟื้นฟูป่าด้วยธรรมชาติ โดยพบว่าพื้นที่ป่าดิบแล้งรอบๆ ทุ่งหญ้าเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยปีละ 4.5 เมตร หมายความว่าหากป่ารอบนอกอยู่ได้ ป่าชั้นในก็อยู่ได้

สำหรับ “การบริหารจัดการพื้นที่” ผืนป่าสะแกราชตามเงื่อนไขของยูเนสโก เพื่อคงความเป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑลนั้น ดร.ทักษิณ เล่าว่า แบ่งพื้นที่ไว้ดังนี้ ส่วนที่ 1 คือ “พื้นที่แกนกลาง” เป็นพื้นที่หลัก หรือ Core area และส่วนที่ 2 คือ “แนวกันชน” หรือ Buffer zone ทั้ง 2 ส่วนนี้

จะไม่เป็นเขตที่อยู่อาศัยของประชาชน จะเน้นด้านการศึกษาวิจัย ส่งเสริมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ จึงมีการจัดกิจกรรม “ค่ายวิทยาศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ให้นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ตลอดจนส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรและดูแลรักษาป่าร่วมกัน

ส่วนที่ 3 “แนวเขตรอบนอก” หรือ Transition zone เป็นเขตที่มีผู้คนอาศัยอยู่ มีการให้ข้อมูลและส่งเสริมอาชีพ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและขยายพันธุ์พืชป่ากินได้ ที่มีศักยภาพทางการค้า โดยใช้แม่พันธุ์จากป่าสะแกราษ เป็นการส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ตามแนวคิดของการใช้ทรัพยากรจากป่าและอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน

ด้าน “ดร.พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์” รมว.วิทยาศาสตร์ฯ กล่าวว่า “หัวใจ” ที่ทำให้ป่าสะแกราษเป็นโมเดลให้กับผืนป่าอื่นในประเทศไทย รวมถึงประเทศใกล้เคียง คือ มีการจัดการโดยใช้หลัก “ประชารัฐ” นำหลักการทางนิเวศศาสตร์ และรัฐศาสตร์มาใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือจากชุมชนในการอนุรักษ์ป่า และ “เผื่อไว้” ร่วมกับเจ้าหน้าที่

การบริหารงานแบบชาตูลาดของ “สะแกราษโมเดล” ตลอด 48 ปี ที่ผ่านมามีหลักๆ แบ่งเป็น 5 ข้อใหญ่ คือ 1.การแยกคนออกจากป่าที่สมบูรณ์ เพื่อไม่ให้ระบบนิเวศป่าถูกรบกวน 2.การแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน เป็น 3 ส่วน คือ เขตแกนกลาง เขตกันชน และเขตรอบนอก 3.การจัดสรรพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยให้กับประชาชน และส่งเสริมอาชีพเกษตรกร 4.ส่งเสริมอาชีพ เพื่อลดการบุกรุกป่า และ 5.ควบคุมการใช้ประโยชน์ทรัพยากร

ไม่ให้ระบบนิเวศ

นอกจากนี้ยังใช้หลักการ “โปรแกรมมนุษย์และชีววนิเวศ” อย่างต่อเนื่อง นั่นคือการอนุรักษ์ การพัฒนาสนับสนุนงานวิจัย และถ่ายทอดองค์ความรู้ ซึ่งสถานีวิจัยสะแกราษได้พยายามทำให้ 3 ส่วนนี้เกิดผลเป็นรูปธรรม และพบว่าการทำงานเกษตรในเขตป่าสงวนชีววนิเวศสะแกราษลดลง แต่มีงานวิจัยต่อเนื่องจาก “รุ่นสู่รุ่น” นอกจากนี้ยังนำ

วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เข้ามาช่วยพัฒนาขยายพันธุ์พืชป่าที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อถ่ายทอดไปยังชุมชนอย่างครบวงจร จนเกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

“เป็นที่น่ายินดีว่าจะขยายผลสะแกราษโมเดลไปยังพื้นที่ชีววนิเวศที่เหลืออีก 3 แห่ง ซึ่งขึ้นทะเบียนกับยูเนสโกแล้ว คือ แม่สาห้วยคอกม้า จ.เชียงใหม่, สวนสัก ห้วยทาก จ.ลำปาง และป่าชายเลนระนอง จ.ระนอง โดยดำเนินการได้ทันที” ดร.พิเชฐ กล่าว

ผืนป่าสะแกราษถือเป็น “ธนาคารพันธุกรรมพืชและสัตว์” เป็นต้นแบบความสำเร็จของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะระบบนิเวศป่าไม้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และค่อยๆ เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน อีกทั้งยังเป็น “แหล่งเรียนรู้” ทางธรรมชาติในเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์แบบ เพราะเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์สัตว์นานาชนิด อาทิ เสือผา เก้ง หมูป่า ไก่ฟ้าพระยา ลอ พระยากระรอกสีด้า กวางป่า เป็นต้น รวมถึงยังอุดมไปด้วยผักพื้นบ้านนานาพันธุ์ โดยเฉพาะ “เห็ดโคน” และ “ลูกดิ่ง” หรือสะตออีสานที่ถูกยกให้เป็น “พืชนำร่อง” โครงการรณรงค์ปลูกพืชท้องถิ่นเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพแก่ชุมชน

บูรณาการการทำงานที่ลงตัว ทำให้ผืนป่าแห่งนี้ถูกยกให้เป็น “สะแกราษโมเดล” ต้นแบบในการขยายผลไปสู่ผืนป่าแห่งอื่นทั่วประเทศ ภายใต้เป้าหมายให้เกิดการดูแลผืนป่าร่วมกับชุมชนได้อย่างไม่เกิดความขัดแย้ง...

เพื่อให้ผืนป่าอยู่ยั่งยืนยง อย่างยั่งยืน!!!

SCOOP@NAEWNA.COM